

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Alanen, O., Jussila, A-L. & Änäs-Enlund, A-M. 2023. Röntgenhoitajan asiantuntijuus ilmenee asiantuntijaprofiileina. Oamk Journal 90/2023. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2023051744884>

Röntgenhoitajan asiantuntijuus ilmenee asiantuntijaprofiileina

12.6.2023 - Alanen Outi, Jussila Aino-Liisa, Änäs-Enlund Anna-Maria

Asiantuntijaprofiilien avulla voidaan kuvata röntgenhoitajan työssä ilmenevää asiantuntijuutta eri näkökulmista. Jokaisessa asiantuntijaprofiilissa tulee esille kullekin profiilille tyypilliset piirteet. Asiantuntijaprofiilit tuotettiin palvelumuotoilun prosessimallin avulla Sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen tutkinto-ohjelman opiskelijan opinnäytetyönä Seinäjoen keskussairaalan radiologian yksikköön. Asiantuntijaprofiilit lisäävät ymmärrystä röntgenhoitajan työstä ja mahdollistavat radiologisen yksikön kehittämistarpeiden määrittämisen.

Asiantuntijaprofiilit kuvaavat konkreettisesti käyttäytymistä, tarpeita ja tilanteita. Kuvitteellisesta asiantuntijuudesta voidaan laatia kuvaus taustatietoineen ja toimintatapoineen. Profiilit ovat kärjistyksiä ja yhdistelmiä, joten ne eivät ole suoria kuvauksia asiantuntijuuden moninaisista muodoista työyhteisössä. Profiilien kuvaukset auttavat kiteyttämään kerätyn ymmärryksen ja konkretisoimaan eri näkökulmia asiantuntijuuksista. [1] [2] [3]

Röntgenhoitaja on radiografian ja sädehoidon ammattilainen. Kuvantamisen osa-alueella röntgenhoitajan työssä korostuvat digitaalitekniikan hallitseminen sekä eri kuvantamismodaliteetteihin liittyvä osaaminen. Turvallinen säteilyn käytön hallitseminen on keskeistä röntgenhoitajan työssä. [4] Kuvantamistilanteissa hyödynnetään säteilynkäytön ja radiologisten tutkimusmenetelmien lisäksi hoitotyön menetelmiä siten, että toiminta perustuu ajantasaiseen tutkimustietoon [5]. Asiantuntijuus ilmenee työssä osa-alueiden teoreettisen ja käytännön hallinnan yhdistymisenä [6]. Asiantuntijuutta on syytä tarkastella etenevänä prosessina ja sen ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa oppimista. Asiantuntijuus edellyttää vastuualueen mukaista vahvaa osaamis- ja taitotasoa. [7]

Asiantuntijaprofiilien laatiminen

Palvelumuotoilu kehittämismenetelmänä sopi röntgenhoitajien asiantuntijaprofiilien laatimiseen. Palvelumuotoilun toimintamallin mukaisesti hyödynsaajat osallistuivat

kehittämistyöhön, sillä palvelumuotoilu kehittämismenetelmänä korostaa käyttäjälähtöisyyttä. Asiantuntijaprofiilien laatimiseen käytettiin prosessimallia. [1]

Palvelumuotoilun prosessin perustana oli laaja tiedonkeräys [1]. Kartoita ja kuvaa -vaiheessa rakennettiin kirjallisuuskatsauksen avulla tietoperusta aiheesta. Vaiheen tarkoituksena oli luoda ymmärrys, määritellä projektia ja luoda kokonaiskatsaus tavoitteisiin [8]. Tietoa kerättiin laadun määritelmästä terveydenhuollossa sekä ammatilliseen osaamiseen, osaamisen kehittämiseen ja röntgenhoitajan asiantuntijuuteen liittyvistä aihealueista. Aihealueet liittyivät läheisesti röntgenhoitajan työhön ja osaamiseen. [9]

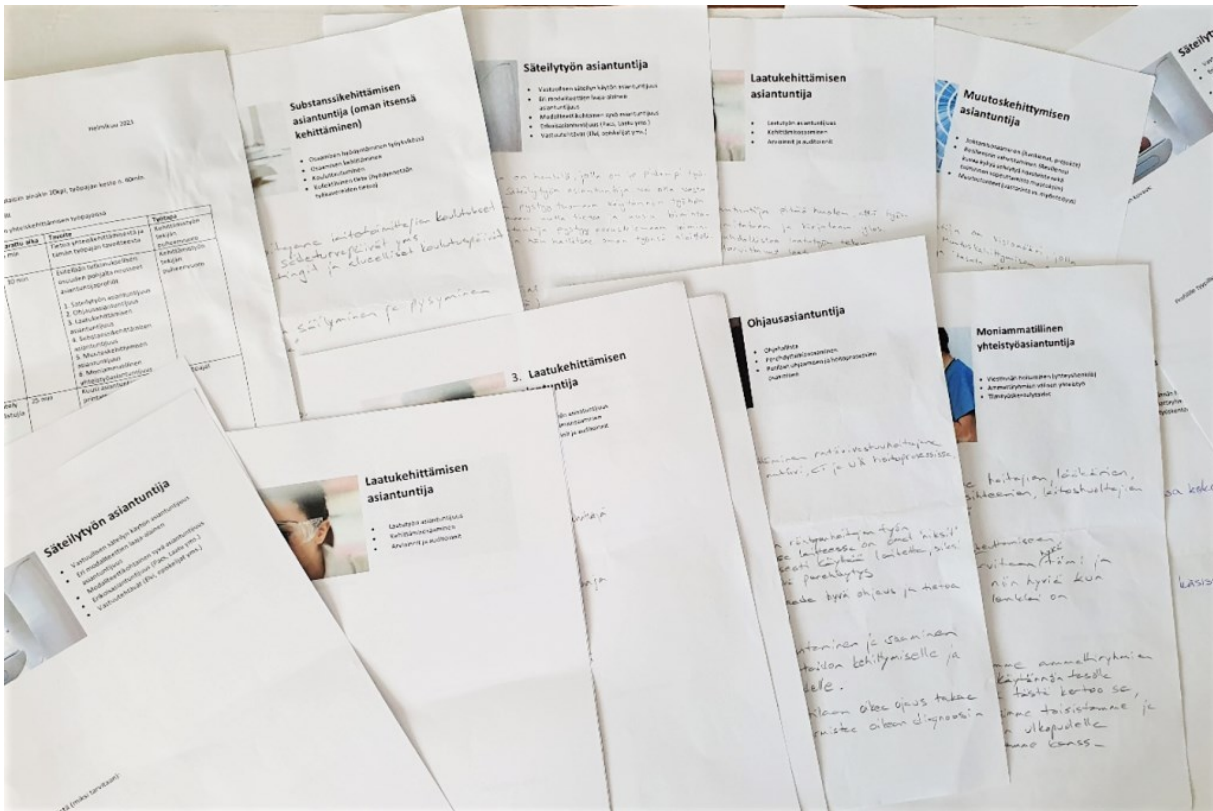
Tutki ja kiteytä -vaiheessa laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla asiantuntijuutta röntgenhoitajan työssä. Neljän yliopistosairaalan esihenkilöt (n = 5) olivat tiedonantajina tutkimuksessa. Aineiston analysointiin käytettiin induktiivista sisällönanalyysia. [9]

Ideoi ja kokeile -vaihe toteutettiin radiologisessa yksikössä yhteiskehittämisenä työpajatyöskentelyn avulla. Työpajoja järjestettiin kahdeksan ja niihin osallistui 15 röntgenhoitajaa. Työpajoissa pyrittiin saamaan mahdollisimman monta eri näkökulmaa sisällytetyiksi asiantuntijaprofiileihin. (Kuva 1.) [2] [9]

KUVA 1. Profiilipohjien täyttämistä työpajassa (kuva: Sanna Uusi-Pohjola, 2023).

Yhteiskehittämisen työpajoissa osallistujat toimivat yhteisesti saman tavoitteen eteen [10]. Työpajatyöskentelyn tavoitteena oli saada röntgenhoitajien näkemys oman asiantuntijuutensa ilmenemisestä. Työpajoissa osallistujille esiteltiin tutkimustulokset ja käytiin läpi asiantuntijaprofiilit. Työskentelyssä osallistujat täyttivät profiilipohjat omasta näkökulmastaan (kuva 2). Oli tärkeää, että osallistujilla oli mahdollisuus asettaa asiantuntijaprofiilien rooleihin ja nostaa esiin kullekin profiilille tyypillisiä piirteitä [3] [11] [12] [9].

KUVA 2. Työpajoissa työstettyjä profiilipohjia (kuva: Outi Alanen, 2023).

Röntgenhoitajien asiantuntijaprofiilit

Asiantuntijaprofiilit esiteltiin erillisinä, jotta asiantuntijuus oli helppoa tunnistaa ja ymmärtää niiden merkitys ja arvo. Oli tärkeää, että profiilit erottuivat tarpeeksi toisistaan, kuvaten kuitenkin edustavasti tiettyä asiantuntijuutta. Profiilit antavat mahdollisuuden tutkimustulosten jakamiseen ja vertailemiseen myös organisaation ulkopuolella. Profiilit mahdollistavat kuvausten laatimisen eri organisaatioihin, koska ne on ilmaistu yleisinä kuvauksina röntgenhoitajan asiantuntijuuksista [11] [12].

Asiantuntijuuksista luotiin kuusi erilaista profiilia. Ne ovat säteilytyön asiantuntija, ohjausasiantuntija, laatukehittämisen asiantuntija, substanssikehittämisen asiantuntija, muutoskehittämisen asiantuntija ja moniammatillinen yhteistyöasiantuntija.

Säteilytyön asiantuntija

”Säteilytyön asiantuntija on oman alansa, modalityönsä, erikoisalueensa tai vastuutehtäviensä asiantuntija. Hänellä on vahva osaaminen omasta alueestaan. Hän omaa pitkän työkokemuksen, joka mahdollistaa teoreettisen tiedon tuomisen käytännön työhön sujuvasti mahdollistaen uusia toimintatapoja. Säteilytyön asiantuntija pystyy perustelemaan toimintaansa alan teoriolla. Hän huolehtii vastuullisesti säteilyn turvallisuudesta sääntöjenmukaisesta käytöstä ja ymmärtää oman modalityönsä vaarat. Säteilytyön asiantuntijuus saattaa olla myös laaja-alaista usean modalityönsä osaamista. Säteilytyön asiantuntija huolehtii henkilöstön turvallisuudesta säteilytyössä.” [9]

Ohjausasiantuntija

”Ohjausasiantuntija on laite- tai modalityöntekijä omaava ammattipätevyys omaava perehdyttävä. Hän osaa ohjata ja opettaa muita sekä suullisesti että kirjallisesti. Ohjausasiantuntija hallitsee oman modalityönsä tutkimusohjeet sekä tuntee yksikön toiminnan. Hän kantaa vastuuta alueensa asioista. Ohjausasiantuntija osoittaa asiantuntijuuttaan myös potilaan ohjaamisen ja hoitoprosessien osaamisessa.” [9]

Laatukehittämisen asiantuntija

”Laatukehittämisen asiantuntija mittaa, kehittää ja ylläpitää laatua. Hän tukee työyhteisön toimintaa ja sitouttaa järjestelmälliseen toimintaan. Päivittäisessä työssään laatukehittämisen asiantuntija käyttää kehittämisosaamistaan valvoessaan laitteen toimintaa, turvallisuutta, kuvien laatua ja varmistaa niiden laadun tason. Itsearviointi ja vertaisarviointi on jatkuvaa.” [9]

Substanssikehittämisen asiantuntija

”Substanssikehittämisen asiantuntija on omasta alastaan innostunut työntekijä. Hän on motivoitunut kehittämään omaa osaamistaan kouluttautumalla. Hänen osaamisensa koostuu koulutuksesta ja kokemuksesta. Osaamista ja tietoa hyödynnetään työyhteisössä. Substanssikehittämisen asiantuntija on kiinnostunut uuden tiedon hankkimisesta sekä sen

jakamisesta omassa yksikössä kollektiiviseksi tiedoksi. Koulutukset voivat olla sisäisiä koulutuksia, fyysikon tai radiologin luentoja, koulutuspalautteita tai laitevalmistajan antamaa koulutusta. Koulutus voi olla myös ulkoisia koulutuspäiviä tai lisäkouluttautumista. Substanssikehittämisen asiantuntija on kiinnostunut uusien työtapojen omaksumisesta.” [9]

Muutoskehittämisen asiantuntija

”Muutoskehittämisen asiantuntijan profiiliin sopivat esihenkilöstö, modaaliteettivastaavat ja laatuvaastaava. Asiantuntijalta vaaditaan johtamisosaamista. Muutoskehittämisen asiantuntijuutta ilmenee laitehankintojen sekä uusien toimintatapojen ja -prosessien omaksumisessa. Muutoskehittämisen asiantuntijan tavoitteena on, että muutoksen kohteena oleva työyhteisö omaksuu ja hyväksyy muuttumassa olevat asiat. Muutoskehittämisen asiantuntija osaa esittää asiat kannustavasti työyhteisön eri jäsenet huomioiden. Hän on visionääri, jolla on vahva itsetunto. Muutoskehittämisen asiantuntija osaa ennakoida tulevaa ja tasata tietä muutokselle.” [9]

Moniammatillinen yhteistyöasiantuntija

”Moniammatillinen yhteistyöasiantuntija on osa ryhmää, jonka jäsenillä on erilainen koulutus. He työskentelevät saman päämäärän eteen. Ryhmä voi olla oman yksikön sisäinen moniammatillinen ryhmä tai yksiköiden välinen. Moniammatillinen yhteistyöasiantuntija osaa tuoda oman näkökulmansa muiden ammattiryhmien tietoisuuteen. Hän pystyy rakentamaan vuorovaikutteiseen keskusteluun ja yhteistyöhön muiden kanssa. Hänellä on myös organisointiin liittyvää näkemystä. Tiimityöskentelytaidot korostuvat. Moniammatillinen yhteistyöasiantuntija on sosiaalisesti taitava ja osaa asettua myös toisen asemaan. Profiiliin sopivat erityisesti modaaliteetin vastuuhoidajat ja yhteyshenkilöt. Moniammatillinen yhteistyöasiantuntija tuo osaamistaan työryhmän sisälle.” [9]

Asiantuntijaprofiilien hyödyntäminen

Asiantuntijaprofiilien kuvaamisen tavoitteena oli lisätä ymmärrystä röntgenhoitajien osaamisesta. Röntgenhoitajan asiantuntijuus on laaja-alaista. Onkin tärkeää sekä organisaation sisällä että valtakunnallisella tasolla edistää tietoisuutta röntgenhoitajan

asiantuntijuuksista, sillä röntgenhoitajat pienenä ammattiryhmänä voivat jäädä isompien ammattiryhmien edustajien varjoon.

Röntgenhoitajan asiantuntijaprofiilit mahdollistavat yhteisen näkemyksen siitä, minkälaisia kehittämistarpeita radiologisessa yksikössä on. Asiantuntijaprofiilien avulla pystytään suunnittelemaan esimerkiksi rekrytoinnin tarvetta. Tulevaisuudessa asiantuntijaprofiilien avulla voidaan edistää palkkakehitystä. Asiantuntijaprofiileja voidaan käyttää edistämään röntgenhoitajien urakehitystä ja näin tukea röntgenhoitajien ammatillista kasvua. Asiantuntijaprofiilit osoittavat asiantuntijuuden moninaisen tarpeen työelämässä ja tuovat esille, millaisia täydennys- ja jatkokoulutusmahdollisuuksia röntgenhoitajat tarvitsevat omalla alallaan.

Outi Alanen

röntgenhoitaja

Opiskelee sosiaali- ja terveysalan johtamista ja kehittämistä Oulun ammattikorkeakoulussa

Aino-Liisa Jussila

yliopettaja (emerita), radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelma

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Anna-Maria Änäs-Enlund

lehtori, radiografian ja sädehoidon tutkinto-ohjelma

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Blogiteksti perustuu opinnäytetyöhön:

Alanen, O. 2023. Röntgenhoitajan asiantuntijuus. Oulun ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen. Opinnäytetyö. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202303264155>

Lähteet

[1] Ojasalo, K. Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

- [2] Tuulaniemi, J. 2013. Palvelumuotoilu. AlmaTalent. Bisneskirjasto.
- [3] Miettinen, S. 2016. Palvelumuotoilu – Uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy.
- [4] Kurtti, J. Hiljainen tieto ja työssä oppiminen. Edellytysten luominen hiljaisen tiedon hyödyntämiselle röntgenhoitajien työyhteisössä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hakupäivä 11.3.2022. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8782-8>
- [5] Walta, L. 2012. Potilaan hoitaminen diagnostisessa radiografiassa ja sen kuormittavuus röntgenhoitajan arvioimana – tavoitteena inhimillinen ja turvallinen kuvantamistapahtuma. Väitöskirja. Turun yliopisto. Hakupäivä 13.3. 2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4999-1>
- [6] Sorppanen, S. 2006. Kliinisen radiografiatieteen tutkimuskohde. Käsiteanalyttinen tutkimus kliinisen radiografiatieteen tutkimuskohdetta määrittävistä käsitteistä ja käsitteiden välisistä yhteyksistä. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Hakupäivä 24.2.2022. <http://urn.fi/urn:isbn:951428058X>
- [7] Räsänen, M., Stenvall, J. & Heikkinen, K. 2016. Kompetenssit palveluiden kehittämisessä esimerkkinä hoitotyön kliininen asiantuntijuus. Teoksessa A. Syväjärvi & V. Pietiläinen (toim.) 2016. Inhimillinen ja tehokas sosiaali- ja terveystoiminta. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 269–318. Hakupäivä 10.3.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0344-0>
- [8] Ahonen, T. 2017. Palvelumuotoilu sotessa. Nummela: Painokiila Oy.
- [9] Alanen, O. 2023. Röntgenhoitajan asiantuntijuus. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 28.4.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202303264155>
- [10] Saraniemi, R. 2020. Yhteiskehittäminen tukee asiakaslähtöisten sote-palveluiden suunnittelua. Innokylä. Blogi 2.12. Hakupäivä 30.1.2023. <https://innokyla.fi/fi/ajankohtaista/yhteiskehittaminen-tukee-asiakaslahtoisten-sote-palveluiden-suunnittelua>
- [11] Innokylä. 2023. Käyttäjäprofiilit ja persoonat. Hakupäivä 8.1.2023. <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/kayttajaprofiilit-ja-persoonat>

[12] Stickdorn, M., Hormess, M., Lawrence, A. & Schneider, J. 2018. This is service doing. Applying service design thinking in the real world. A practioner's handbook. Kanada: O'Reilly Media inc.

METATIEDOT

Tyyppi: Blogi

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 90/2023

Julkaisuvuosi: 2023

Tekijätiedot: Alanen Outi, Jussila Aino-Liisa, Änäs-Enlund Anna-Maria

Oikeudet: [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2023051744884>

Tiivistelmä: Blogitekstissä käsitellään röntgenhoitajien asiantuntijaprofiilien luomista palvelumuotoilun prosessimallin avulla. Asiantuntijaprofiilit lisäävät ymmärrystä röntgenhoitajien asiantuntijuuden ilmenemisestä. Asiantuntijaprofiilit pohjautuvat laadulliseen tutkimukseen. Tutkimusvaiheen jälkeen asiantuntijaprofiilit kehitettiin yhteiskehittämisen työpajatoiminnalla. Tulokseksi saatiin kuusi erilaista profiilia, jotka edustavat osaltaan röntgenhoitajan asiantuntijuuden ilmenemistä eri näkökulmista. Asiantuntijaprofiilit ovat säteilytyön asiantuntija, ohjausasiantuntija, laatukehittämisen asiantuntija, substanssikehittämisen asiantuntija, muutoskehittämisen asiantuntija ja moniammatillinen yhteistyöasiantuntija.